

Den internasjonale Holocaustdagen 2018

Om den internasjonale Holocaustdagen

27. januar hvert år markeres Den internasjonale Holocaustdagen. Dagen markeres over hele landet, og er en anledning for skoler til å tematisere rasismens og antisemittismens ytterste konsekvenser.

Den 27. januar 1945 ble fangene i konsentrasjons- og tilintetgjørelsesleirene Auschwitz-Birkenau befridd av sovjetiske soldater. Denne datoen ble etter hvert markert i flere land, i Norge første gang i 2002. I november 2005 vedtok FNs generalforsamling at 27. januar skal være en internasjonal minnedag for Holocaust.

Dagen bidrar til bevisstgjøring om nazistenes utryddelsespolitikk, og gir anledning til å diskutere og reflektere over hvordan og hvorfor forbrytelser i et slikt omfang kunne skje.

Om opplegget

Det er mange måter å minnes fortiden på. En offisielle minnedag er en måte, minnesmerker en annen. I Polen har man i nyere tid forsøkt å fylle tomrommet etter Holocaust med gatekunst som viser frem det jødiske livet som fantes i Polen før folkemordet. I Norge og i andre europeiske land er det et pågående prosjekt å legge små minnesteiner utenfor hjemmene til ofre for Holocaust. Dette er en måte å fylle tomrommet og bidra til at ofrene huskes.

Med dette undervisningsopplegget ønsker vi å gi elever anledning til å utforske lokalhistorie og minnes ofrene for nazistenes drapspolitikk ved å lage egne minnesmerker. Kanskje går de daglig forbi en bygning som viser seg å ha en historie knyttet til det norske Holocaust? Kanskje dette kan fungere som et minnesmerke i fremtiden? I så fall har de selv bidratt til å fylle tomrommet og hindre at ofrene blir glemt. Samtidig får elevene mulighet til å reflektere rundt hvorfor og på hvilken måte Holocaust bør minnes. Like viktig vekker opplegget en bevissthet rundt utbredelsen av Holocaust. Det viser den lokale nærheten til folkemordet på europeiske jøder og synliggjør at drapspolitikken påvirket vanlige mennesker i vanlige hjem med vanlige arbeidsplasser.

Et godt minnesmerke?

Elevene skal vurdere eksisterende former for minne og lage kriterier for hva som utgjør et godt minnesmerke. Dette skal inspirere elevene til å lage et verdig minnesmerke selv. Her er det opp til klassen å velge ut kriterier som alle skal følge. Det kan være alt fra at minnesmerket må være selvforklarende til at det må ha en viss størrelse. Det finnes en god del forskning på ulike former for minnesmerker, og her er noen forslag til hva man kan tenke på for å skape et verdig minnesmerke:

- Fremstillingen bør være verdig for ofrene. Selfier passer kanskje ikke? I tillegg tenk på hvilke bilder fra fortiden man tar i bruk. Vil ofrene huskes som et utmagret lik eller skadet fange eller som personen man faktisk var før nazistenes overgrep?
- Fremstillingen bør peke på den historiske hendelsen gjennom plassering, valg av motiv eller symbolikk som er gjenkjennelig.
- Fremstillingen bør unngå overgripernes språk om ofrene. F.eks. er det vanlig at elever sier «de blir drept fordi de var jøder», «jødene var rike så nazistene ble misunnelige», eller at «nazistene ville frigjøre det tyske folk». Denne type formuleringer legger skylden for forfølgelsene over på ofrene.

Digitale minnesmerker?

Hva er fordelene og ulempene med å lage små digitale minnesmerker? Her er noen forslag:

- 1) Sosiale medier gjør minnesmerkene tilgjengelige for de man kjenner og man har muligheten til å fokusere på noe som kan skape interesse i et lokalmiljø
- 2) Elevene har mulighet til å vise hva de selv mener er verdt å minnes, og kan nå frem til flere.
- 3) Sosiale medier kan være flyktige, minnesmerket kan drukne i strømmen.
- 4) Sosiale medier har man ikke kontroll på. Det man poster kan bli misbrukt eller gjort narr av.

Tanken bak å lage kriterier sammen med elevene er å gi dem eierskap og ansvarliggjøre dem til å lage egne verdige minnesmerker.